

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Змістовий модуль 1. Методологічні основи фінансового планування.....	6
Тема 1. Основи та методологічні засади фінансового прогнозування та планування	6
Тема 2. Довгострокове фінансове планування і фінансова стратегія підприємства.....	23
Тема 3. Основи бізнес-планування	39
Змістовий модуль 2. Діагностика і планування фінансових ресурсів підприємства.	53
Тема 4. Фінансова діагностика як передумова фінансового планування	53
Тема 5. Планування доходів, витрат і прибутку підприємства	69
Тема 6. Баланс грошових ресурсів	82
Тема 7. Баланс капітальних вкладень.	95
Змістовий модуль 3. Бюджети підприємства	107
Тема 8. Оперативне фінансове планування	107
Тема 9. Прогнозний баланс активів і пасивів підприємства.	124
Тема 10 Бюджетне планування (1)	139
Тема 10 Бюджетне планування (2)	155
Змістовий модуль 4. Контроль і аналіз виконання фінансового плану.	162
Тема 11. Контроль і аналіз виконання фінансового плану	162
Рекомендована і використана література	176
Додатки.	177
Додаток А	177
Додаток Б	178
Додаток В	194

ВСТУП

У практикумі комплексно і послідовно розглядається основне коло питань фінансового планування, який покликаний озброїти майбутніх фахівців сучасними методами управління різними аспектами фінансової діяльності підприємств. Сформульовано сутність, мету і функції фінансового планування, визначено його методичний інструментарій. Висвітлено принципи і методи фінансової діагностики, планування і контролю на підприємстві. Обґрунтовано підходи до планування грошових потоків, активів і структури капіталу підприємства, подано методи планування капітальних вкладень, питання бюджетного планування, аналізу й контролю виконання фінансових планів.

Глиbokі економічні зміни, що відбуваються у державі, зумовлені поверненням України до ринкових процесів світового розвитку. Здійснюється докорінна перебудова попереднього механізму управління економікою, його заміна ринковими методами господарювання. Поступово створюються реальні умови для ефективного господарювання підприємств.

Наша країна працює в ринкових умовах, де повинна бути реальна економічна свобода для людей. Щоб досягти цього, необхідно мати адекватну систему планування, зокрема фінансами, яка здатна забезпечити ефективне формування і використання фінансових ресурсів підприємств, адаптивність виробництва до змін умов функціонування ринку.

Практикум «Фінансове планування» розкриває необхідність, суть, функції та роль фінансового планування в управлінні фінансами підприємств, його розвиток та удосконалення, а кожна тема дисципліни містить теоретичні і практичні завдання, тести, питання для самоконтролю, що сприятиме ґрунтовнішому засвоєнню теоретичних знань і практичних навичок, формуванню економічного мислення студентів в галузі фінансового планування.

Метою практикуму є оволодіння студентами теоретичними та практичними навичками фінансового планування підприємств різних форм власності в сучасних умовах господарювання.

Завданням дисципліни є вивчення сутності та методологічних основ фінансового планування підприємства, оволодіння методикою планування потреби у фінансових ресурсах та джерелах їх забезпечення, засвоєння інструментів збалансованого управління грошовими потоками, прибутком, інвестиціями, активами; опанування технології розроблення операційних та фінансових бюджетів підприємства на плановий період.

Для засвоєння курсу «Фінансове планування» студенти повинні володіти знаннями з дисциплін «Економіка підприємства», «Фінанси підприємства», «Гроші та кредит», «Статистика», «Фінансовий аналіз» тощо. Студенти повинні уміти читати нормативно-довідкову документацію, фінансову звітність, бізнес-плани, будувати аналітичні графіки та таблиці.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

Знати:

- основні завдання, які вирішуються в процесі планування системи фінансового управління підприємством;

- технологію аналізу і планування грошових потоків підприємства;
- теоретичні засади та методологію стратегічного, поточного, оперативного фінансового планування та прогнозування;
- методи ув'язування потреби і можливих джерел капіталу;
- методи аналізу й контролю виконання фінансових планів.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

Вміти:

- оцінювати якість управління підприємством на основі аналізу його фінансових результатів, грошових потоків і фінансового стану в цілому;
- систематизувати та планувати доходи і витрати підприємства;
- проводити операційний аналіз та планувати прибуток;
- планувати основні елементи оборотних коштів;
- оцінювати ефективність реалізації інвестиційних проєктів та планувати капітальні вкладення;
- розробляти бюджет підприємства, в тому числі малого і державного;
- складати оперативні фінансові плани.

Змістовий модуль 1. Методологічні основи фінансового планування

ТЕМА 1. ОСНОВИ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ

Мета заняття – з'ясувати сутнісну характеристику фінансового прогнозування і планування, засвоїти мету і завдання фінансового прогнозування і планування, зрозуміти принципи і методи фінансового планування, вивчити їх види.

План заняття

- 1.1. Сутність прогнозування як основи фінансового планування підприємств.
- 1.2. Суть, мета та завдання фінансового планування.
- 1.3. Принципи і методи фінансового прогнозування та планування.
- 1.4. Види фінансових планів.

Огляд ключових понять

План – постановка конкретної мети та передбачення шляхів і заходів її досягнення.

Фінансове планування – процес розробки фінансового плану.

Прогноз – науково обгрунтовані напрями економічного і соціального розвитку підприємства на перспективу.

Об'єкти фінансового планування – фінансові ресурси підприємства.

Суб'єкти фінансового планування – власники, керівники, фінансові менеджери, відповідні служби і організаційні структури підприємства.

Предмет фінансового планування – грошові потоки, фінансові та інші ресурси підприємства.

Методи фінансового планування – конкретні прийоми й способи техніко-економічних розрахунків і обгрунтування планових завдань та їх ув'язування.

Балансовий метод – метод фінансового планування, що є одним із основних методів фінансового планування. З його допомогою ув'язуються поточні витрати з валовим прибутком та прогнозується беззбиткова робота структурних підрозділів і організації та підприємства в цілому.

Програмно-цільовий метод – метод фінансового планування, який передбачає розробку фінансового плану, виходячи з мети і завдань, передбачених планом (програмою) економічного і соціального розвитку підприємства.

Нормативний метод – метод фінансового планування, що ґрунтується на використанні науково обгрунтованих норм і нормативів, цін, тарифів, ставок, розцінок, затверджених відповідно до чинного законодавства, для техніко-економічного обгрунтування планових завдань.

Розрахунково-аналітичний метод – метод фінансового планування, що передбачає використання даних економічного аналізу, коли на підставі фактично досягнутих показників, прийнятих за базу, і прогнозованого індексу їх зміни визначаються планові завдання.

Метод оптимізації планових завдань – метод фінансового планування багатоваріантних розрахунків, що передбачає вибір кращого з них.

Метод експертних оцінок – метод фінансового планування, щодо перевірки ймовірності виконання планових завдань під впливом обчислення можливих типів ризику, з якими може зіткнутися господарюючий суб'єкт.

Метод коефіцієнтів – метод фінансового планування, за допомогою якого оцінюється склад, структура, раціональність розміщення та ефективність використання капіталу, вкладеного в активи підприємства, проводиться експрес-аналіз і оцінка фінансового стану підприємства.

Економіко-математичне моделювання – метод фінансового планування за допомогою якого вивчаються взаємозв'язки між економічними процесами, визначається вплив тих чи інших чинників, встановлюється закономірність зміни економічних явищ під впливом низки чинників.

Принципи фінансового планування – основоположні правила планування.

Перспективний фінансовий план – план, що складається з метою забезпечення стабільного розвитку та конкурентоспроможності підприємства на майбутні три і більше років.

Поточний фінансовий план – план, що складається з метою забезпечення виконання перспективного фінансового плану за рік.

Оперативний фінансовий план – план, що складається з метою оперативного реагування на платіжний стан підприємства.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1.1. Поясніть, чи правильні такі твердження:

- Прогнозована діяльність є непередбачуваною.
- Процес передбачення протікає в такій логічній послідовності: гіпотеза → прогноз → план.
- План економічного і соціального розвитку підприємства розробляється переважно на рік з розбивкою по кварталах.
- Перспективний план і прогноз – тотожні поняття.
- Фінансовий план є важливим засобом управління активами підприємства.
- Головна мета фінансового планування – економічне обґрунтування потреби підприємства в капіталі для забезпечення виконання запланованих обсягів операційної та інвестиційної діяльності.
- Об'єктом фінансового планування є грошові доходи і витрати.
- Основним завданням фінансового планування є ресурсне збалансування видатків, передбачених планом, забезпечення передумов рентабельної роботи підприємства, фінансової стійкості, платоспроможності.

Завдання 1.2. Дайте визначення та розкрийте сутність таких понять:

- прогноз;
- прогнозування;
- пошуковий прогноз;
- нормативний прогноз;
- стратегічний прогноз;
- фінансовий прогноз;
- об'єкт прогнозу;
- суб'єкт прогнозування;
- метод прогнозування;
- споживач прогнозу;
- прогнозний фон.

Завдання 1.3. Розкрийте зміст відмінних ознак систем прогнозування та планування:

- вихідні дані;
- міра повноти використовуваних вихідних даних;
- вживані математичні методи;
- масштаб використання графічних методів;
- об'єкти розгляду;
- нормативне забезпечення;
- характер використання.

Завдання 1.4. Дайте характеристику особливостей процесу прогнозування:

- 1) прогноз є наслідком дійсності як єдиного цілого, а майбутнє, відбите в прогнозі;
- 2) ймовірність виникнення майбутнього як наслідку реальних подій має елемент випадковості;
- 3) прогноз, що базується на потенціалі майбутнього, зазнає впливу різних ознак дійсності або моделює ці ознаки;
- 4) для складання прогнозу необхідні наукові дослідження кількісного і якісного характеру, включаючи кількісну оцінку на майбутнє;
- 5) прогноз є орієнтиром для планування; обумовлює дослідницьку основу для підготовки плану;
- 6) прогноз носить варіантний характер і є багатоваріантним;
- 7) часові і просторові горизонти прогнозу залежать від сутності явища, що розглядається;
- 8) при розробці прогнозу не ставляться конкретні завдання і виключається деталізація;
- 9) точність прогнозу перевіряється часом.

Завдання 1.5. Поясніть функції фінансового прогнозу:

- 1) аналіз фінансових, соціально-економічних і науково-технічних процесів і тенденцій, об'єктивних причинно-наслідкових зв'язків цих явищ в

конкретних умовах, в тому числі оцінку ситуації, що склалася, і виявлення трендів її розвитку;

- 2) оцінку цих трендів і тенденцій в майбутньому;
- 3) передбачення нових фінансових та соціально-економічних умов і завдань, що потребують вирішення;
- 4) виявлення альтернативи розвитку в перспективі; накопичення фінансово-економічної інформації та проведення розрахунків для обґрунтування вибору і прийняття оптимального управлінського рішення.

***Завдання 1.6** Проаналізуйте критерії, за якими класифікують фінансові прогнози:*

- проблемно-цільовий критерій;
- критерій природи об'єкта;
- критерій часу;
- критерій складності;
- ступінь детермінованості об'єкта;
- критерій характеру розвитку об'єкта в часі;
- критерій масштабності об'єкта.

***Завдання 1.7** Дайте визначення та розкрийте суть основних принципів прогнозування:*

- системність;
- погодженість;
- варіантність;
- безперервність;
- верифікованість;
- ефективність.

***Завдання 1.8** Розкрийте сутність питань щодо фінансової діяльності підприємства, які передбачає вирішити фінансове планування:*

- величина необхідних і реально можливих грошових ресурсів за джерелами їх формування і напрямками використання для здійснення операційної, інвестиційної та інших видів діяльності;
- оптимізація структури капіталу за джерелами формування і напрямками його розміщення;
- рентабельність капіталу, авансового на формування активів підприємства;
- критична межа беззбиткової діяльності та величина чистого прибутку, необхідних для самоокупності і самофінансування;
- напрями використання чистого прибутку підприємства;
- альтернативні чи запобіжні заходи на випадок зміни кон'юнктури ринку, дохідності капіталу.

***Завдання 1.9** Дайте відповіді на такі запитання:*

- Хто є суб'єктами фінансового планування?